

MARTIN
POLLACK

absynt

HALIČ

*PUTOVANIE
PO STRATENOM
SVETE*

270

263

absynt

*O CHASIDOCH,
HUCULOCH,
POLIAKOCH
A RUSÍNOCH*

*IMAGINÁRNA
CESTA PO
STRATENOM
SVETE
VÝCHODNEJ
HALIČE
A BUKOVINY*

MARTIN POLLACK

HALIČ

*PUTOVANIE
PO STRATENOM
SVETE*

PRELOŽIL MICHAL HVORECKÝ

Copyright © Martin Pollack
Translation © Michal Hvorecký
Design & Layout © Pavlína Morháčová
ISBN 978-80-8203-219-5

Publikáciu z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

Supported by the Federal Ministry
for Arts, Culture, the Civil Service and Sport

VENOVANÉ GRIDI

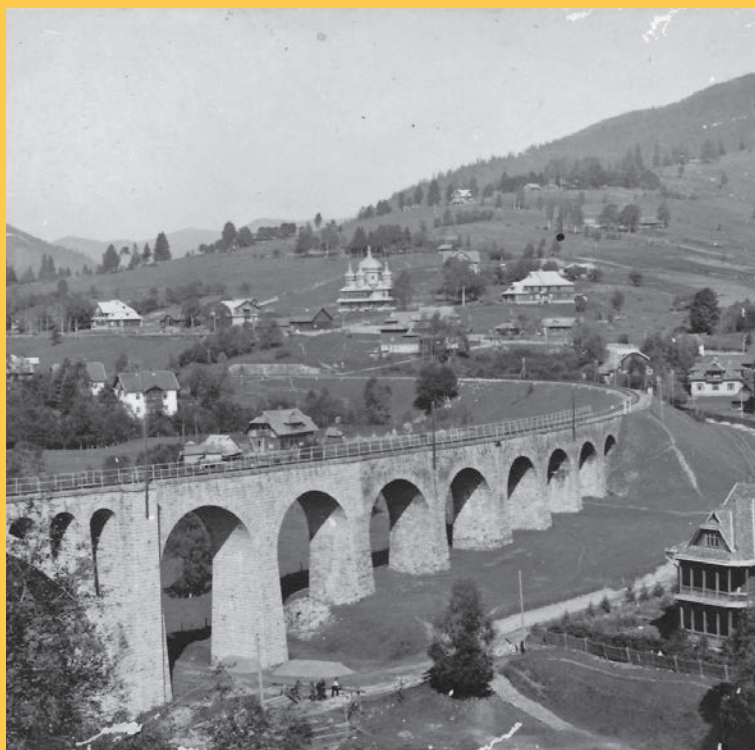
PREDSLOV

Cesta do Haliče a Bukoviny dnes musí zostať nesplnitelným snom. V najsevernejších a najvýchodnejších oblastiach zaniknutej habsburskej monarchie kedysi, za čias rakúsko-uhorskej ríše, žili pohromade mnohé rozmanité národnosti, jazyky i kultúry. Po rozpade tohto spoločenstva národov sa vzdialené provincie stratili z dohľadu a po politických turbulenciách a druhej svetovej vojne sa naše chabé spojenie s touto časťou Európy prerušilo úplne. Obe bývalé korunné krajiny – Haličské a Vladimírské kráľovstvo a Bukovinské vojvodstvo, odkiaľ sme dostávali veľa dôležitých tvorivých impulzov, zmizli z politických i kultúrnych máp.

Iste, to či ono miesto, ktoré poznáme z dejín alebo literatúry, by sme dnes našli na mape Ukrajiny alebo Rumunska, a s trochou námahy by sa nám tam aj podarilo vycestovať. No dnešné názvy, ktoré foneticky vzdialene pripomínajú pôvodné pomenovania, tvoria, žiaľ, už iba prázdne puzdro písmen, prchavý závan spomienok na neodvratiteľne stratený svet. Kde-tu zachované architektonické pamiatky predstavujú relikty zaniknutej spoločnosti, ktorá sa nedá prebrať k životu.

Haličský svet sa vyznačoval etnickou a kultúrnou pestrosťou, ktorá ho spájala aj s nami. Dávno však už nejestvuje. Moja kniha vás síce povedie po fiktívnych trasách a cestách, všetky opisy však vychádzajú z historických skutočností.

Vonkajšie podmienky putovania a zobrazenia jednotlivých miest a ich obyvateľov zodpovedajú obdobiu okolo roku 1900. Pokiaľ je to možné, nechávam prehovoriť aj haličských a bukovinských autorov, pričom z ich diel používam rozsiahle citáty.

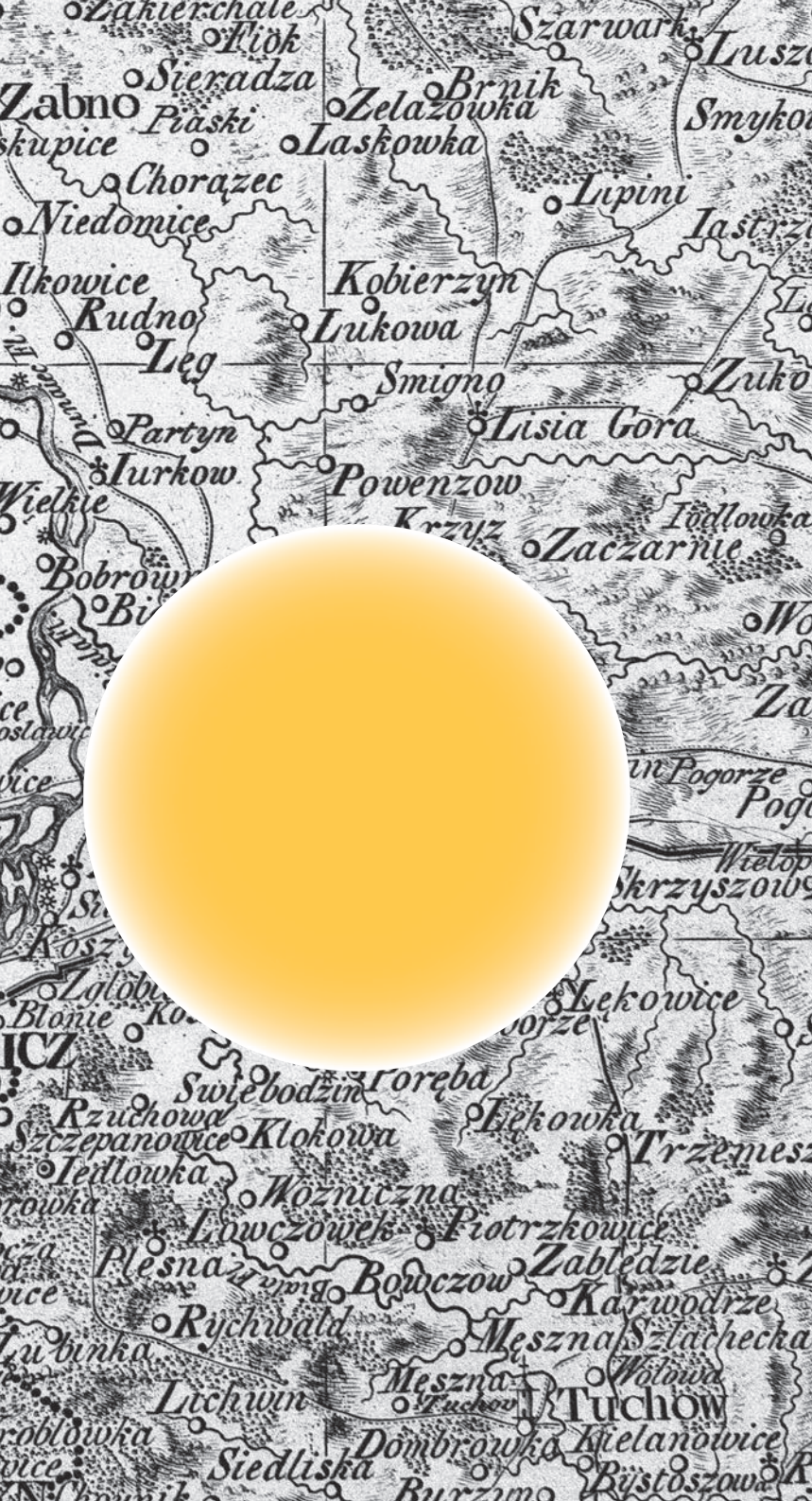

Haličská krajina

TARNOV – PRZEMYŚL

Železnica Karola Ľudovíta viedla z Krakova cez Tarnov, Przemysł, Ľvov a Tarnopol smerom na východ a v Podvoločinsku dorazila k colnici a ruskej hranici. Spočiatku jednotvárna jazda sa tiahla západohaličskou nížinou, na ktorej sa iba sporadicky dvíhali mierne kopce. Koľaje po oboch stranách obklopovali široké pšeničné lány, kde-tu prerušované brezovými lesíkmi alebo dedinami a ich prašnými cestami, ktoré sa nevyskytovali v nijakých bedekroch.

So znepokojením si skúšam predstaviť, aké to muselo byť, keď osud zahnal človeka do obce, odkiaľ niet návratu. Zopár chudobných domcov so šindľovými alebo slamenými strechami, ktoré značne prečnievali nad oknami. Počasie rokmi sfarbilo šikmý drevený kostol alebo synagógu natmavo. Rybníky obkolesené trstinou. Krdle husí.

Počas jasných dní sa dalo dovidieť až k zalesneným úbočiam Zakarpatskej pahorkatiny.

Po asi sedemdesiatich kilometroch dorazil vlak do krajského mesta Tarnov na pravom brehu rieky Bialej, do sídla rímskokatolíckeho biskupa. Zo železničného uzla s prípojmi na juh sa štátnou železnicou Tarnov – Leluchów dalo pokračovať cez hory až do uhorského, dnes slovenského Popradu alebo zamieriť na sever lokálkou, ktorá pri Szczu-
cine prešla rusko-poľskú hranicu. Navštíviť Tarnov sa neoplatilo.

Tarnov

Hostince. Hôtel de Cracovie, de Léopol, de Londres, všetky tri aj s reštauráciami.

Kaviarne J. Breitseer a H. Funkelstern, obe len pre poľsko-židovských obchodníkov.

Cukrárne. Spargnapani e Picenomi (zvláštne odporúčanie: teplá sekaná a kvalitné likéry). Felix Drodowski. V oboch čisto. Za návštevu stojí radnica a dóm. No k radnici sa návštevník nedostane, lebo okolie sa topí v smetiach, nad ktorými sa budova vzpína ako ostrov. Tarnov patrí k najšpinavším haličským mestám a to už je čo povedať.

Alexander F. Heksch: Ilustrovaný sprievodca po uhorských Východných Karpatoch, Haliči, Bukovine a Rumunsku

Za Tarnovom sa začínajú suché piesočnaté oblasti porastené borovicami a sosnami, kde sa obilium darí iba na riečnych rovinách. Smerom na východ sa krajina tiahne až po Brody. Čoraz častejšie sa pri trati týčia svojrázne stavby kostolov, ktoré vyzerajú ako obrovské archy zakotvené uprostred polí.

Tarnov, námestie s radnicou

Nízke šindľové strechy, nad nimi zväčša tri nemo-
torné kupoly a obďaleč drevené lešenia so zvonica-
mi. Prvé rusínske dediny.

Pri Jaroslave železničná trať mierne klesá
a vnára sa do širokého údolia ľahostajne tečúcej
rieky San, ktorá tvorila prirodzenú hranicu medzi
západnou a východnou Haličou. Mesto Jaroslav
svojho času preslávili prepychové oslavy odpustkov
v Kostole svätej Panny Márie, na ktoré prichádzali
veriaci z celej Haliče a hraničných oblastí Ruska.
(Poľský básnik Aleksander Morgenbesser, ktorý sa
v Jaroslave narodil roku 1816, zvečnil udalosti vo
svojom dnes už zabudnutom literárnom diele.)

Koľaje viedli ďalej po ľavom brehu Sanu, cez
ovocné sady a polia. Rieka sa vinula v širokých